Štev. 7. V Ljubljani, dne 9. marca 1907. Leto I.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA CELO LETO 8 K, ZA POL LETA 4 K, ZA ČETRT LETA 2 K. V LJUBLJANI S POŠILJANJEM NA DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, CE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Povest o zelenem oslu.

(V odgovor dru. Ivanu Šusteršiču.)

Minulo nedeljo se je vršil shod ljubljanskih zaupnikov S. L. S., da postavijo kandidata za ljubljanski državnozborski mandat. Velik del dnevnega reda na tem sestanku je izpolnil dr. Ivan Šusteršič s svojimi izvajanji. Preznačilne, da bi jih prezrli, so neposredno izzvale predstoječe vrstice.

* * *

Pelleas: Čuješ morje? Vetrovi se zaganjajo. Pridi doli. Mi nočeš ponuditi roke?
Melisanda: V obeh rokah imam polno rož in cvetic.
Maurice Maeterlinck.

Talenti in ženiji, kakor tudi se nam zde njih morebitni uspehi veliki, kažejo vendar po svoji nadarjenosti le majhno diferenco v primeri z normalnimi. Nekoliko več psihične, dušne moči na kakem polju — to je talent.

In talenta tudi dr. Šusteršiču, svojemu častitemu nasprotniku, odrekati ne moremo. Pot, ki si jo je začrtal kot mladenič; pot, ki pelje samo kvišku, od uspeha do uspeha; sredi slovenskega gibanja njegova oseba; časti, bogastvo in priznanje — vse je dosegel z občudovanja vredno doslednostjo. Preko trupel drugih, brezobzirno — do ministrskega stola. Svoj triumf napoveduje že sam: „Vlada bo sestavljena iz članov državnega zbora, poslancev.“ Dr. Šusteršič se ne moti; znano mu je, da velja tudi v vladnih krogih kot resen kandidat za kak ministrski portfelj,

Naravno, da izgubi človek, nahajajoč se tako blizu svojega vroče zaželjenega cilja, mnogo na prvotni hladnosti. Oslepi mu pogled zaradi blesteče poti: ne vidi drugega nego samega sebe. Svojo moč, svojo energijo si misli kot nekaj absolutno stalnega. Odtod ošabnost, kadar govori dr. Šusteršič o svojih nasprotnikih. Zmago nad brezdelnim tekmecem mu je dala samozavest, s katero se ponaša v zadnjem času tudi javno.

Da je bila liberalna stranka pod dr. Tavčarjem — ta problematična natura: pesnik, ki ne zna pesniti; politik, ki ne zna politikovati; močna narava, ki ne pozna dejanj! — slovenskemu narodu v škodo in sramoto, ima dr. Šusteršič prav. Na zunaj jih graja, v srcu se morda veseli. Ali prav tako kakor očita „Sl. N.“, da je bila zbrana za njim neka klika, ki je hotela vzeti v zakup inteligenco, in da gre proti tej kliki njegov boj — isti očitek dvigamo proti dr. Šusteršiču mi!

Na imenovanem shodu je namreč izrekel sledeče krilate besede:

„Kdor nima nobene vere več, kdor nima več krščanskega svetovnega naziranja, ta naj gre v socialno demokracijo. — Kdor si je pa še ohranil versko prepričanje, takemu svetujemo naj vstopi v naše vrste.“

Torej svetujemo! Čemu je napovedal potem malo prej tem bojkot, tisti gnjusni boj, v katerem so si stali klerikalci in liberalci?

Dr. Šusteršič je govoril o gostilni pri zelenem in pravem oslu. Primera je sicer kaj malo duhovita, ali poslušalce je očividno kratkočasila. Toliko uspeha ni imel z vsem ostalim govorom. Iz „Slovenčevega“ poročila posnememo, da je izzval s tem ploskanje, navdušenje in bučen smeh. Vsi izrazi ginjenosti — razen joku. Solzé naj se vendar njegovi nasprotniki!

Neki gostilni se je dejalo pri zelenem oslu. Toda gostilničarju je obrt mnogo nesla. Prevzel se je torej in hotel je lepše ime. Prekrstil je gostilno v dunajsko mesto. Ali vsled ošabnosti njegove so zahajali ljudje rajše v nasprotno, novo ustanovljeno krčmo, katere lastnik je sprejel zavrženo ime „pri zelenem oslu“, ki je kmalu pokazalo svojo staro privlačno moč. Prvi gostilničar je videl, kakšno nespametnost je napravil, da je ovrgel sicer ne lepo, a jako privlačno ime. Šel je in prekrstil svojo krčmo v gostilno „pri pravem oslu“.

Dušna avtorja te nedolžne zgodbe sta lastnika dveh gostilen v Ljubljani, kjer si stojita v starem in pravem Tišlerju dva huda tekmeca nasproti. In to povest je porabil proti novemu nasprotniku, ki ga je videl nastopiti dr. Šusteršič proti sebi: Slovensko Gospodarsko Stranko. To so po dr. Šusteršičevem nazoru zeleni — in stari liberalci so pravi osli. Kako je že dejal dr. Šusteršič o „Sl. N.“? „Visok je v psovkah in v surovostih in v tem ga ne preseže nobena baraba.“ Hoče po vsej sili, da bo tudi o njegovi osebi, upravičena taka sodba?

Razumemo. Dr. Šusteršič je kot premeten politik hitro izprevidel, kakšno občinstvo ima pred seboj. Treba je bilo govoriti popularno — naj pa istoveti dostojen mož popularnost z zlobnostjo; ovrže resnico in pravico, samo da dobi v pest košček moči? On, ki govori po eni strani, da vodi socialna demokracija do katastrof in velikih nesreč med narodi, razburja in vnema po drugi strani duhove v našem javnem življenju na prav neodgovoren način, ki je vreden tem strože, čim višjo inteligenco pripisujemo dr. Šusteršiču, kot človeku vobče in politiku še posebe. Do katastrof nas vede le način, kakršen se uveljavlja zdaj v našem javnem političnem življenju.

Dr. Šusteršiču in njegovi stranki je postala njegova oseba uprav dogma, v katero moraš verovati brezpogojno, kakor nekdaj sholastiki. Oseba dr. Šusteršiča je postala kakor resnica, o kateri niso dovoljeni nikakršni pomisleki, ki ni podvržena nikakršni kritiki. Veruj — ali pogini!

Tudi ta dogma njegove osebe je umljiva. Napravili so to tako. Kakor so postali na polju vede razni uspehi uprav dogme s tem, da smo se jim privadili, tako je delala tudi klerikalna stranka. Rabila je tega moža, po njem je prišla na površje in obenem on z njo in zdaj, ko so na vrhu, hočejo obdržati svojo pozicijo z brutalno silo in zvijačo, ki jo je včasih jako jako težko ločiti od natolcevanja. Imajo moč in zato ne pripuste, da bi bila pravica na drugi strani. Ker ne pomislijo kakor je dejal že Ferdinand Lasalle v svojem odprtem pismu tako točno: Nihče drug nima pravice, govoriti o pravici, kot stara, prava socialna demokracija.

Ali dr. Šušteršič je vendar demokrat, prijatelj ljudstva?! Ne — ako je demokrat, mora biti prijatelj vsega ljudstva, respektirati tudi svoje nasprotnike, ker so ti prav tako sinovi svojega naroda, kakor uzurpira dr. Šusteršič to potomstvo le zase. In kaj so ti naspotniki v njegovih očeh? Zeleni in pravi osli!

Dr. Šusteršič vabi k sebi pristaše liberalne stranke in jim obeta, da jim odpusti vse stare grehe. Zmisel besedi kaže, da se obrača v prvi vrsti proti inteligenci slovenski. Zares — je postalo dr. Šusteršiču v sedanji družbi neprijetno? Zdi se mu premalo častno in slavno, imeti za seboj le slepo udano množico, ne pa tudi prosvetljenih kmetov, delavcev, učiteljev in inteligentov sploh?

Ah ne! Vzvišenejši so bili nameni, ki so ga privedli do najnovejše zasnubitve. Ker je namen tako čist, ga tudi skrivati ni treba, in zato ga on prostodušno prizna: razdeliti hoče slovenski narod kakor poslednji Sodnik v verno desnico in neverno levico. Tamkaj preklinjanje, umori, bombe — tu križ in molitev; tamkaj katastrofe in nesreča narodov — tu mir in ljubezen.

Nekoliko prevelik korak je storil s tem naš prečastiti nasprotnik, da ne bi prebudil tudi tistih, ki so

LISTEK.

Ruska ekspedicija na severni tečaj leta 1900. in 1901.

Poročilo barona Tolla.

Dne 21. junija 1900 smo odpotovali iz Sv. Peterburga na ladji Sarja. V Kronstadtu smo naložili še 68 ton premoga, ki nam ga je poslalo mornarično ministrstvo, in pa razne instrumente v svrho opazovanja pri naši ekspediciji. Vozili smo se mimo Helsingforsa. Stokholma in Kristjanije do Bergena. V Kristjaniji sem šel k profesorju Nansenu, znanemu raziskovalcu severnih ledenih pokrajin. V Bergenu so nas že čakale še druge pošiljatve potrebnih aparatov, ki smo jih namerjali vzeti na pot. Iz Londona so nam poslali pripravo za meritev morske globine, iz Kewa inklinator, iz Stokholma barometer itd. Čakali so nas v Bergenu tudi snežni črevlji in sani, ki so bili izdelani po navodilih profesorja Nansena.

Dne 7. julija smo odrinili naprej. V Tromsenu smo morali prejeti še 10 ton premogovih briket, ki bi jih rabili v primeru, če bi se naša ladja razbila, za sezidanje hišice, toda prevozni parnik se je zakesnil, mi pa nismo utegnili čakati več. Naložili smo dva tisoč pudov posušenih rib, nekaj premoga, živež za svoje pse itd. Nato smo odšli naprej.

Dospevši proti severu v luko Aleksandrovsk, naletimo tam v svoje veliko veselje na drugo rusko ladjo „Andrej Pèrvozvani“. Vodil jo je kapitan Knipovič, ki je križaril tod v svrho ribarskih znanstvenih raziskovanj. V Aleksandrovsku je čakal name podoficir jakutskega kazaškega polka, ki me je že leta 1893. spremljal na mojih potovanjih proti severnemu tečaju. Prav tako moj znanec Peter Stržev iz Ustjanska, ki je pripeljal s seboj 20 sibirskih psov, pripravnih za vprego pred sani. Celih 12.000 vrst*) daleč jih je pripeljal črez Verhojansk, Jakutsk, Irkutsk, Moskvo in Arhangelsk; pot treh mesecev deloma na saneh, deloma s poštnimi vozovi, deloma po železnici. Vzlic temu so bili psi čili in krepki, da jih je bilo veselje.

Razen teh dvajset vzhodno sibirskih vprežnih psov sem prejel še iz zahodne Sibirije štirideset glav ostjaških psov.

Zadnji dan julija zapustimo to luko in jadramo naprej. Nasproti nam je vlekel tako hud veter, da smo napravili na uro komaj dva vozla. Stroji so delali z vso silo, a ladja se skoro ni gibala naprej.

Sredi ledenih plošč se pomikamo naprej. Sedmi dan srečamo zopet rusko ladjo „Paktusov“ imenovano. Kapitan nas povabi k sebi na krov. Oddamo mu svoja zadnja pisma v domovino in potem nadaljujemo svojo pot. Dan za dnevom vedno tiste podobe: sredi velikih ledenih plošč, ki plavajo po morju, si iščemo pot naprej. Od daleč smo videli naselbino severnih prebivalcev, vas Nikolskoje ob sibirski obali. Previdno smo objadrali razne otoke. Sredi noči od 11. na 12. avgusta se bližamo sklalovitemu otoku Kuskin. V njegovem Diksonovem zalivu je našlo že mnogo ladij svoje zavetje.

Pred nami so štrlele visoke pečine otoka, zadaj na obzorju pa so se dvigale sibirske gore, valovito gričevje neizmernih močvirij, ki jih imenujemo tundre.

Ko zavijemo v luko, opazimo sedem spečih severnih medvedov. Komaj smo vrgli mačke, že se napravimo na lov. Posrečilo se nam je, da smo ustrelili vseh sedem kosmatincev. Teden dni smo se mudili na tem otoku. Videli smo vsega skupaj 19 belih medvedov. Eden je celo radovedno plaval proti naši ladji, baš pod kroglje pušk. Ko smo ustrelili že desetega, sem prepovedal nadaljno streljanje, ker je moštvo potratilo z lovom in odiranjem medvedov preveč časa.

V tem tednu smo osnažili stroje in kotle, in popravili kar je bilo treba. Zakaj bili smo zadnjič v krajih, ki so bili zaznamovani tudi na zemljevidih — odslej naprej ni nobene karte, nobenih potov zaznamovanih. Sami smo si delali zemljevide in jih primerjali z raznimi slabimi in nezanesljivimi skicami, ki smo jih imeli slučajno na raz-

*) Vrsta je nekoliko več kakor 1000 m.

doslej v prijetnem spanju držali roke križema in res verovali vanj kot nekakega izveličarja. Kdo bi se obenem nehote ne spominjal slavnega italijanskega revolucionarja, Jožefa Mazzinija, ki je zapisal nekoč te-le besede: „Dandanes umira človeštvo na skupni veri, na skupni ideji, ki združuje zemljo z nebom, svetovje z Bogom. Ker manka tej veri duha, od katere so ostale le prazne forme in mrtve dogme, ker so zavedanje dolžnosti in sposobnost žrtvovati se samega sebe popolnoma izgubili — zato so padli ljudje tako daleč nazaj, na stopnjo divjakov, leže v prahu in na praznem oltarju so postavili malika „profit“, katerega zdaj obožujejo. Despotje in knezi tega sveta so njih prvi duhovniki.“

Ali je dr. Šusteršič propovednik vere duha ali vere profita? Profita — zakaj le pri pogajanju za slednjega je mogoče govoriti tudi o nasprotnikih, tekmecih. Da je v njegovem srcu samo želja one vere, ki spaja človečanstvo z Bogom, bi propovedoval le ljubezen in ne govoril o samih nasprotnikih, resnih in neresno vpoštevanih.

V njegovi vsemogočnosti nam je iskati izvor takega nastopanja. Brezmejno veruje v svoje življenje. Tudi Fran Deák je dejal nekoč o grofu Juliju Andrašiju, ko je skoval ta s sporazumljenjem vladarja napravo dualizma: „To je providencielen mož“ — in ni še štiri desetletja od tega — že je postala providencielnost, odličnost, državna modrost in politična spretnost kup smeti, na katere odklada najzadnji budapeški kolporter svoje blato.

Vse je minljivo in tudi dr. Šusteršič. V svesti si tega naravnega zakona, da ni omamljen po trenutnih uspehih, bi moral baš v teh hipih spoznati, kako je vse to neznatno, kar imenujemo mi „velika dejanja“. Taki trenutki velikih triumfov so streznili največje može — ali pa jih pahnili v strmi grob.

Brez strahu sprejemamo boj in način, ki ga nam hoče mož naprtiti. Ni je bojazni v našem srcu. Gotovo pa je samo eno: da se mi absolutno ne bomo posluževali takega načina bojevanja, kakor ga je pričel proti nam dr. Šusteršič. Ako se ne upamo izvojevati zmage z duhom, s pestjo nočemo odločevati.

Toliko smo hoteli napisati k dr. Šusteršičevi povesti o zelenem in pravem oslu.

Naše stališče.

Gospodarsko sodelovanje na podlagi narodnosti: s temi besedami je izčrpan naš program, je označena natanko naša smer, je precizirano naše stališče napram obstoječim slovenskim strankam. Tu je izražen način našega boja proti tujcem, povedano je pa tudi, kako si mislimo rešitev socialnega vprašanja.

Vse sovraštvo in vse zlo v človeštvu izvira iz medsebojnega nerazumevanja. Kako jasno je stališče v tem oziru in kako lahko se razumejo vsi, ki govore en jezik. Samo povedati je treba vsakomur, kaj hočemo; poslušati je treba vsakogar, kaj pravi. Iz sporazumljenja ne more nastati nikdar nič slabega. Narod ima v skupnem jeziku najboljše jamstvo sporazumljenja. To pa je prvo potrebno v sodelovanje, brez tega ni uspešnega skupnega dela.

Če še kdo stremi po tistih ali podobnih ciljih kakor mi, noče pa iti z nami, slobodno mu. Mi ga ne bomo ovirali; kar bo on z delom dosegel, nikdar ne bomo razdirali; pričakujemo pa to tudi od njega. Če delujeta dve sili v tisti smeri ali sporedno, imata najboljši učinek; čim sta nagnjeni druga proti drugi, se deloma uničujeta, učinek je manjši. Če sta si pa popolnoma nasprotni, se moreta popolnoma uničevati, učinka ni, delo je bilo zaman.

Narod je organizem in iz organizma samega ne more nastati nikdar nič zanj škodljivega. Vse, kar ovira razvoj organizmu, je tuj vpliv, vse bolezni, vse, kar ga razdira, kar mu sploh škoduje, je učinek tujih sil. Učiti se hočemo od tujcev, spoznavati hočemo njihovo bojno orožje, a nikdar ne bomo prevzeli od njih vodilnih idej; zakaj kot tuje nam morejo le škodovati. Človeštvo je kakor drevo, vsaka veja raste v svoji posebni smeri; če kdo hoče vejo siloma poriniti v tujo smer, je to škodljivo njenemu razvoju, morda celo uniči njeno življenje.

Zidati hočemo torej vedno le na podlagi, ki jo že imamo. Proučavati hočemo zgodovino našega razvoja in v tistem zmislu bomo delali naprej.

Boj proti močnejšim tujcem, v prvi vrsti Nemcem, je od nekdaj bil najvažnejši faktor v življenju našega naroda. Tujec je bil dosedaj vedno v premoči, oviral nas je vsestransko na našem razvoju. Slačil in izrabljal nas je povsod. Često je zagnal med nas iskro prepira v podobi kake bleščeče ideje, ki je v nas zanetila medsebojni bratski boj. Ta nam je pogosto več škodovala kakor tujec sam.

Najboljše orožje proti tujcu je naš jezik. Učimo se tujih jezikov, ki nas napravijo močne na tujem. Doma jih pa nikdar nikar ne govorimo, doma nam delajo velikansko škodo.

Če pride tujec med nas in hoče kaj od nas, nikdar ga ne smemo razumeti, preden ne govori po naše. On vedno išče svoje koristi; dokler nas on ne razume, ga tudi mi ne bomo, on ostane za nas tujec.

Tako ga obdamo z neprodirno steno in ne more nam škodovati. Čim pa govori naš jezik, je to že nekaka kapitulacija in daleč ni do popolne zmage. To naše ravnanje vplivati mora ugodno na razvoj našega jezika, pridobi mu pa tudi veljave, ker dokaže, da brez njega vsaj pri nas ne more izhajati nikdo.

Boj naš ne bode strasten; vedno bo le mirno in preračunjeno delo. Strast porabi ogromno silo, nima pa pozitivnega učinka. V tej točki hočemo se dvigniti nad naše nasprotnike; uspeh ne bo izostal.

Naše stališče nasproti drugim slovenskim strankam se lahko kratko označi:

Liberalizem je za nas tuj, v njem je delo samo razdirajoče.

Kar se je pod njegovo zastavo pozitivnega delalo, ni bilo v zmislu njegove ideje; in še tega je bilo bore malo.

Socialna demokracija zahteva sodelovanje preko narodnostnih mej; dokler so na svetu jezikovne razlike, je to nemogoče, ker je za sodelovanje neobhodno potrebno medsebojno popolno razumevanje. Tu ne zadostuje posvetovanje nekaterih židovskih voditeljev, o katerem delavske mase ničesar ne vedo. Socialna demokracija pa tudi ne odgovarja pojmu naprednosti, ker razdira obstoječe naprave, namesto da bi zidala na njih; ker razdružuje, namesto da bi zbližavala. Nam je tuja.

Klerikalizem je s pozitivnim delom že dokaj dosegel, toda gre mu vendar najprej za idealni blagor. Mi smo si stavili za cilj stranke edino gospodarski blagor, le do tu sega naša kompetenca. V kolikor bo šlo za gospodarsko delo med Slovenci, bomo šli vsporedno ž njim. Podlaga našega delovanja je deloma ožja deloma širša, kakor klerikalizmu, ker štejemo v svoj delokrog samo Slovence in potem Jugoslovane, te pa seveda vse brez izjeme.

Odločilen za nas, kako da bomo smatrali delo drugih izvun naše stranke, bo edino le gospodarski uspeh tega dela za nas Slovence.

Politični pregled.

Prodiranje Germanov.

Dandanes je že ne bo dežele, v kateri se ne bi bila v zadnjih letih naselila močna nemška kolonija. Ves Balkan je že prepežen z mrežo nemških kolonistov: Bosna, Hercegovina, Srbija, Bolgarija, Romunija. V večjih mestih Turčije in Grške dobiš največje trgovce — Nemce. V Mali Aziji, v Egiptu — povsod močne nemške pozicije. Lahko rečemo, da ga ni v Orientu večjega kraja, kjer ne bi bilo kakršnegakoli nemškega društva.

O prodiranju germanstva, t. j. nemških trgovcev in industrialnih podjetnikov, so pisali te dni tudi francoski listi. Po francoski severoafriški koloniji Maroko imajo danes Nemci že povsod svoje ljudi.

Kako izborno znajo Nemci izkoristiti zaklade tujih dežel in narodov v svoj prid, vidimo tudi mi — Slovenci.

K otvoritvi dume.

Poslanci, ki so došli iz svojih krajev v Peterburg, pripovedujejo soglasno, kako ganljivo so se poslavljali od njih volilci. Množice po mnogo tisoč glav — ponekod do 30.000 so spremile svoje poslance do kolodvorov. Navdušenje je povsod velikansko.

Na nekaterih kolodvorih je bil prepovedan vstop na peron. Ljudstvo je zasedlo torej zunaj postaje tir, tako da so morali vlakovodje vlak po dvakrat, trikrat vstaviti in so mogli nadaljevati vožnjo šele tedaj, ko so se tu zunaj poslovili poslanci od volilcev. Kolodvori, kjer so vstopali poslanci, so bili zastraženi s policijo, orožniki in kazaki. V Permu je pričela policija streljati v tistem hipu na ljudstvo in ga razganjati s sabljo, ko se je pričel vlak premikati. V Berdjanskem so naskočili kazaki množico z nagajkami.

V Saratovu so orožniški oficirji poslance pri poslovilnem ogovoru vedno prekinjali. Poslanci so namreč poudarjali, da so sami brez moči proti vladi, ako ne bo stalo ljudstvo za njimi. In narod jim je odgovarjal v tisoč glasovih: Mi smo za Vami, mi Vas ne zapustimo.

Med poslanci, ki so se zbrali v Peterburgu, vlada uprav sveto razpoloženje. Zavedajo se docela visoke dolžnosti, ki so jo prevzeli nase s sprejemom izvolitve po narodu.

Cerkveni boj na Francoskem.

Cerkveni boj na Francoskem še dolgo ne obeta priti do kakršnegakoli zaključka. Zlasti se očita vladi prav posebna popustljivost, dočim sta papež in visoka cerkvena duhovščina slej kot prej enako nespravljiva, ali se vsaj taka delata. Vsako popustljivost in koncesijo skratka zavrneta. Položaj Brianda, ministra za uk in bogočastje, se torej poslabšuje od dne do dne, ker je preomahljiv in premalo samozavesten. Socialisti zmernega krila, kakor Jaurès (izg. Žorés), Rouanet (= Ruané), Fournière (= Furnjér), mu ne delajo posebnih ovir, pa tudi neodvisni socialisti ne; hude nasprotnike pa ima v levem socialističnem krilu, kjer ima prvo besedo južnofrancoski poslanec Allard (= Alár).

(Znano je, da se je ta trojica socialističnih strank združila v eno celoto, ali ravno ta spor z Briandom in levim krilom je zopet posvežil nekdanja nasprotstva.)

Hudo je zamerilo levo krilo socialistične stranke tudi Briandu, ker je hotel vzeti učiteljstvu pravico organizacije pri glavni delavski zvezi (Confédération générale du Travail). Briand je sicer zadnji hip odjenjal, a le iz strahu. Taki in enaki ukrepi mu jemljo zaupanje pri prijateljih, spoštovanje pri nasprotnikih. — Cerkveni spor ne najde svojega zaključka največ zaraditega ne, ker ni naletel na vladnem mestu dovolj previdnega, zmernega, a zato nič manj energičnega človeka.

---

polago. Vendar naše risunke so bile povsem drugačne — znamenje, da ni od onih nihče križaril tod.

K ledenim ploščam, ki so vedno pretile, da nam zapro pot, se pridruži koncem avgusta še huda megla. Imeli smo nesrečo in se nasadili na skalo. Le jedva, z naporom vseh sil, smo splavali zopet naprej. Kje se nahajamo, nismo mogli zaznamovati, ker je bilo vse nebo zakrito. Vse določbe so se opirale na slutnje.

Med tem smo že imeli že september in misliti sem moral, kje dobimo kak primeren kot, da prebijemo tam zimo in nadaljujemo spomladi svojo pot. Nansen mi je dal na pot skico nekega otočja, kjer naj se izvrstno prezimuje. Posrečilo se nam je po hudih naporih — naša ladja je obtičala nekaj dni v ledu, da se nismo mogli ganiti — da smo te kraje našli.

Dne 26. septembra smo privezali ladjo na ledene plošče, ki so se držale kopnega, in nato smo pričeli s pripravami za prezimovanje. Razdejali smo najprej stroje na ladji, povezali jadra itd. Pse smo izpustili na led, kjer so si hitro napravili v snegu udobno ležišče. Mi pa smo postavljali vremenske opazovalnice, se pripravljali za hidrološka in zoološka opravila itd.

Vremensko stanje smo pričeli opazovati 1. oktobra redno vsak dan po trikrat. V noči od 4. do 5. oktobra smo imeli prvič ono slovito krasno severno luč.

Postavili smo vsega skupaj čvetero koč. Nekaj smo jih sezidali iz ledu in snega. Vendar so tudi te docela zadoščale svojim namenom, saj smo v njih smeli celo kuriti. S petrolejskimi pečmi smo spravili temperaturo na 3° nad ničlo. V teh kočah smo namestili svoje aparate in instrumente, prebivali pa smo drugače v kajutah naše ladje, kjer smo si vedno prijetno zakurili. Za les nismo bili v skrbeh, ker ga je morje črez poletje naneslo vse polno tod okrog. Mornarji so ga zbirali in nosili na ladjo. Delali so ob mesečini, zakaj kakor znano, smo imeli neprestano zimsko noč. Saj se nam je solnce 31. oktobra skrilo in nismo ga videli več nad obzorjem,

Mraza letos nismo imeli tako strašnega, kakor sem ga pričakoval po svojih izkušnjah v Sibiriji. Saj sem doživel že 45° pod ničlo!

Zimski dnevi so nam hitro minevali, vsi smo bili zdravi in čili, kar se imamo predvsem zahvaliti izbornim konservam in ne manj naši dobri volji.

Dne 10. februarja smo videli po preteku štirih mesecev in pol zopet solnce. Polagoma smo se jeli pripravljati za nadaljevanj svoje poti na saneh.

Veliko noč smo praznovali sredi ledene pustinje. Takoj nato smo imeli odriniti.

Osobje sem razdelil v več ekspedicij, vsakdo je imel odriniti v posebno smer. Vsakomur smo vpregli pred sani po osem psov, samo oboje sani mojega oddelka sta imeli vpreženih po šest psov. Vzel sem seboj poročnika Kolčaka in dva mornarja. Toda že po prvem dnevu sem izprevidel, da je šest psov za vsake sani premalo. Psi bi mi zaradi utrujenosti in naporov poginili. Vrnil sem se, poslal mornarja na ladjo, pred sani vprežem vseh dvanajst psov, seboj vzamem le mladega lajtnanta in tako grem zopet iznova na pot.

Sredi aprila zadenemo na kraj, kjer smo zakopali lani v sneg razna živila. Na vrh smo zasadili visok drog, a sedaj je bilo vse zameteno od snega. Osemnajst metrov daleč sva kopala s poročnikom po trdem snegu, a na svoje stvari nisva zadela. Štiri dni sva se mučila z iskanjem pa je bilo zaman. Dasi je bila naša zaloga na saneh pičla, vendar se nisem smel več obotavljati. Odločil sem se za odhod.

Po ledenem močvirju so dričale sani naprej. Tupatam smo morali premagati vsakojake ovire. Dne 29. aprila so psi ves dan počivali. Moj spremljevalec je določil, da se nahajamo na točki 76° in 101°. Medtem sem obul kanadske snežne črevlje in se napotil proti vzhodu. Gledal sem z daljnogledom naokrog, a povsod nepopisno pusta pokrajina; vse mirno in tiho kakor v grobu. Nobenega griča, nobenega jezera, nobene reke.

Divjačine ni bilo videti nobene. Vse, kar se nama je posrečilo ustreliti, je bilo dvanajst snežnih kur. Zaloga pa

Socialne reforme v Franciji.

Lani je sprejela francoska zbornica vladni načrt o splošnem delavskem zavarovanju za starost in onemoglost. Zakon je prišel tudi na mizo zbornice, ali ta ga neverjetno zavlačuje. Komisija, ki ima poročati o njem v senatu, je sklicala že nebroj enket, pa uspeh vseh je enak ničli. Zdaj je poslala zopet vprašalne pole podjetnikom, delavcem in sindikatu.

Socialistične stranke izrabljajo to obotavljanje senata kot agitacijsko sredstvo proti njemu; agitirajo namreč za odpravo dveh zbornic. Namesto kamore in senata naj bo le ena zbornica.

Velik napredek v davčni odmeri obeta načrt finančnega ministra Cailaux (izg. Kejô) glede dohodninskega davka. Ko je izdelovala vlada ta osnutek, je bil povabljen tudi vodja socialistov Jaurès na več posvetovanj. On je v pariškem dnevniku „Humanité“ zelo hvalil napredek, ki ga pomenja ta novi princip glede odmere davkov. Po novem načrtu bo dohodninski davek kolikor mogoče sorazmeren resničnim dohodkom posameznikovim. Revni sloji bodo plačevali nižje, bogati višje davke.

Temu načrtu zelo nasprotujejo poslanci desnice, reakcionarne stranke.

Dnevne vesti

a) domače.

— **Župan Hribar** se je odločil, da kandidira za državnega poslanca v Ljubljani. Župan Hribar je predsednik izvrševalnemu odboru liberalne stranke, zato moramo biti proti njegovi kandidaturi že iz principijelnih razlogov. So pa tudi drugi razlogi, ki govore proti tej kandidaturi. Govoriti o njih nam bo še prilika.

— **Spremembo občinskega volilnega reda** je sklenil v torkovi seji obč. svet ljubljanski. Poročevalec je bil g. dr. Oražen, ki je — in to je treba poudarjati — zagovarjal modernejše in naprednejše stališče, nego nekateri njegovi „napredni“ tovariši. Uzor volilnega reda za vse občine bi bil na podlagi splošne in enake volilne pravice; toda dokler se ne izpremeni državni občinski zakon, toliko časa je nemogoča taka izpremenba posameznih obč. volilnih redov. Proti sedanjemu je novi volilni red v toliko naprednejši, da priklaplja dosedanjim trem razredom še četrti razred, v katerem volijo vsi občani moškega spola, ki so dopolnili 24 leto ter že bivajo vsaj dve leti nepretrgoma v Ljubljani. Iz tega razreda so iz nam neumevnih razlogov izključili ženske, dočim so jih pustili v prvih treh razredih proti županovi volji. Razloge, ki jih je navedel dr. Triller proti volilni pravici žensk v četrtem razredu nasproti predlogu g. poročevalca, je lahko izpodbiti in le čudimo se, da se ni nihče lotil te hvaležne naloge. Reakcionarna je tudi določba, da ženske ne morejo izvrševati volilne pravice osebno, nego s pooblastili. Ne najdemo prave razlage za to določbo kakor tudi za to ne, da je pričetek volilne pravice omejen na 24., odnosno 30. leto. Zakaj ne na 20. ali 21. leto? In če so že navzdol tako strogi, zakaj tudi navzgor ne? Tu je popolnoma odprto in 90leten starček ima več pravic kakor 20leten krepak in svež mladenič. Naravnost krivica pa je, če določa novi § 12., da imej četrti razred le šest zastopnikov, dočim jih imajo drugi trije po deset. Zakaj ta razloček? Enfant terrible ljubljanskega obč. sveta ga je jasno povedal: bojimo se slojev iz četrtega volilnega razreda. Gospoda na magistratu torej dobro občuti, da v širši množici nima nobena zaslombe, da tam ne uživa nobene ljubezni in nobenih simpatij. In ker bi te široke množice v svoji večini kedaj utegnile zasesti kurulske sedeže na ljubljanskem magistratu, zato jim kar zaprimo vrata, zato v prah s pravico. Ti ljuba svobodomiselnost, ki stojiš v programu narodno-napredne stranke! To je etika v politiki praktično izvajana. Pa nič ne de. Tako ravnanje le pospešuje propast vladajoče stranke. Zgodovina nas vendar mora učiti, da je nenaravno, da bi manjšina, nekaka oligarhija, vladala ogromni večini. Nekaj časa se lahko še vzdrži na površju z nasilstvi in absolutizmom, toda polom prav gotovo pride in čim večji pritisk, tem silnejši potem odpor. Takrat boste obujali kes in se izpovedali svojih grehov, ki bo med njimi tudi ta, da volilcem četrtega razreda, boječ se njihove moči, niste bili hoteli dati Vam enakih pravic v občinskem svetu ljubljanskem.

— **Volilci v Ljubljani.** Mestni magistrat ljubljanski je dogotovil volilno listo za prihodnje državnozborske volitve. Vseh volilcev je 6990.

— **Deželni predsednik Schwarz** je te dni dobil novo kočijo. Naročil jo je pri domačem obrtniku — bi mislil kdo, pa ni res. Bog ve, čemu pohajajo naši obrtniki razne višje obrtne šole v Gradcu in na Dunaju? Zato, da se jim ljudje posmehujejo ter naročajo svoje potrebščine pri tujcih — menda zategadelj, ker je bolj „nobel“.

— **Ivan Cankar — kot kandidat.** Ivan Cankar priredi v litijskem volilnem okraju, kjer nastopi kot kandidat za prihodnji državni zbor, več shodov, kjer hoče razviti svoje misli. Želeti bi bilo, da prodre Cankar s svojo kandidaturo, ako bi znal potem zavzeti neodvisno slovensko stališče v socijalnodemokratični stranki.

— **56. infanterijsko brigadno poveljništvo**, o katerem smo poročali, da se preseli iz Ljubljane v Gorico, zapusti Ljubljano v zmislu ukaza vojnega ministrstva dne 8. aprila t. l.

— **„Slovenec“** priporoča nekega „slikarja“ Fröhlicha. Ta Fröhlich je pa strasten germanček. Slovenski obrtniki so gotovo hvaležni „Slovencu“ za tako reklamo nam sovražnemu tujcu.

— **Pevsk. društvu „Ljubljana“** je uprava „Narodnega doma“ odpovedala društvene prostore v „Nar. domu“, ne da bi navajala razloge. Zgodilo se je to iz političkih nagibov. Pevskemu društvu „Ljubljana“ se sicer ne more očitati, da je kot tako kedaj nastopalo na političnem polju, pač pa ima tudi nekaj članov, ki so klerikalnega mišljenja. Prav kakor bi to bilo greh pri pevskem nepolitičnem društvu! „Ljubljana“ je pa nastopala pri vseh velikih narodnih slavnostih, tudi pri takih, ki so jih prirejali liberalci. Brez razločka! Bila je časih krepka pomoč v zadregi in v sili. Z gojitvijo slovenske in slovanske pesmi je postala važen činitelj za širitev prosvete baš med onimi sloji, ki jih je doslej bila dosledno zanemarjala in prezirala visoka naša inteligenca. Toda „Ljubljana“ je grešila, kakor rečeno, ker pri vzprejemu svojih članov ni gledala na njih politično mišljenje. Zato jo je prvi „Slov. Narod“ postavil na sramotni oder in zapovedi „Narodovi“ se je kakor vedno, klanjala vsa liberalna stranka. Danes je „Ljubljana“ na cesti. Vrgli so jo na cesto iz „Narodnega doma“, ki naj bi bil zavetišče vseh narodnih društev v Ljubljani. Privoščimo pevskemu društvu „Zvon“ dosedanje prostore pevskega društva „Ljubljana“, toda skromno naše mnenje je, da pevsko bratstvo „Zvonu“ naravnost zabranjuje ob takih pogojih prevzeti dedščino po bratskem društvu „Ljubljana“. Liberalna stranka pa, ki ima že mnogo političnih grehov na sebi, dodala si je še enega s tem, ker je vrgla narodno pevsko društvo iz „Narodnega doma“ ljubljanskega.

— **Smrt pod drevesom.** Ko sta dva delavca dne 27. februarja podirala v gozdu pri Kostanjevici bukve in je prav ena imela pasti, dala sta Ivanu Urbanču znamenje, da bi se umaknil. Urbanč se ni umaknil na pravo stran in bukev ga je zadela s tako silo na glavo, da je bil na mestu mrtev.

— **Sleparija z ženitvami** 26letnega Črčka iz Knežje vasi pri Trebnjem na Dolenjskem so prijeli orožniki v vasi Razdrti pri Postojni.

— **Pri sankanju.** Neki 7letni deček iz Vel. Otoka na Notranjskem se je drsal na manjhnih saneh na hribcu nad vaškim vodnjakom. Sani so mu zdrsnile čez rob, da je padel naravnost v vodnjak. Matija Černjač iz Vel. Otoka in Franc Miklavčič iz Zagona sta ga potegnila iz vodnjaka k sreči še pravočasno.

— **Novo podzemsko jamo** s krasnimi kapniki so našli v Nabrežini. Jamo prevzame v svoje varsto tržaška podružnica „Slov. plan. društva“.

— **Nesreća.** V četrtek so pripeljali v goriško bolnišnico težko ranjenega Jožefa Humarja iz sela Madoni pri Batah. V sredo je kidal gnoj. Pri tem pa mu je raz skedenj z visočine 3 metrov padla na glavo hrastova deska, ter ga hudo poškodovala na glavi. Zdravniki pravijo, da bo težko okreval, ker so poškodovani možgani.

S. L. S. za Trst in Istro. Preteklo nedeljo se je osnovalo novo politiško krščansko-socialno društvo v Trstu pod imenom: „Associazione popolare italiana per Trieste e l'Istria“ (Italijanska ljudska stranka za Trst in Istro). — S. L. S. na Kranjskem je dobila torej novo zaveznico.

Slovenci v Gorici. Kakor posnemamo iz časopisov, na Goriškem državnem kolodvoru še vedno ne prenehajo z odslovitvijo slovenskih uslužbencev. Kaj je res ni moči, ki bi se krepko in uspešno uprla takemu početju?

Cankar v Gorici. Kakor je čuti, nameravajo člani ljubljanskega odra vprizoriti v goriškem trgovskem domu dve dramski predstavi in sicer Ivan Cankarjevo komedijo „Za narodov blagor“ in Gerhard Hauptmannovo bajno igro „Potopljeni zvon“.

— **Modras v zimi.** V Oblokah pri Hudi južini na Goriškem je kmetski fant zasledoval že začetkom februarja velikega modrasa. Dne 25. februarja se mu je posrečilo, da ga je ubil in dobil določeno nagrado 50 v zanj.

— **Verska blaznost.** V Ločniku pri Gorici je živel posestnik Anton Bregant, ki je trpel na verski blaznosti. Te dni je izginil, pa nihče ne ve kam. Slutijo, da si je sam poiskal smrt.

— **Boj za slovenski nadpis.** V Maloščah pri Beljaku na Koroškem je imelo gasilno društvo svoj letni občni zbor. Neki Slovenec je predlagal, naj se napravi razen nemškega napisa „Spritzenhaus“ tudi slovenski. Tedaj pa je bil ogenj v strehi! „Fajerber“ pa slovenski napis, tega se na Koroškem ne sme misliti. Prišlo ni do glasovanja. Tudi predlog, naj se opusti vsak napis, se ni sprejel. Ta nastop od slovenske strani se nam zdi prav pameten. Le s pristopom trdnih slovenskih gasilcev k gasilnim društvom stremo moč teh društev, ki imajo, dasi so humanitarna, vendar zmiraj postranski namen, agitacijo za nemško stvar.

— **Gasilnih društev** s slovenskim poveljstvom je na Koroškem — kakor poroča „Domovina“ — le troje, in sicer v Št. Jakobu v Rožu, v Glinjah pri Borovljah in v Štebnu v Podjunski dolini.

— **Razveljavljene občinske volitve.** Pri Sv. Trojici v Halozah na Štajerskem so občinske volitve razveljavljene, dasi so meščani pritiskali na višje kroge, naj volitve potrdijo. Kdaj bodo nove volitve, še ni znano.

— **Glavo mu je zdrobilo.** Dvaindvajsetletni tesar Jernej Jud iz Žabljeka pri Mariboru je šel v soboto po železnični progi med Poljčanami in Slovenjo Bistrico ter ni opazil, da gre vlak po drugem tiru nego navadno. Stroj je butnil Juga s tako silo, da je obležal mrtev z razbito črepinjo.

— **Žrtev svojega poklica.** V premogokopu v Trjbovljah se je ponesrečil te dni rudar Martin Romih iz Višgorja pri Zagorju. Padel je v rov in je bil na mestu mrtev.

— **Na vasovanju tepen.** Neki delavec iz Kleč pri Makolah na Štajerskem, je prišel v vas k svoji ljubici. Vrgel je v okno kepo snega, da je tako naznanil ljubici prihod. A slišala sta to tudi njen oče in brat, napadla zaljubljenca z nožem in gorjačo, ga na glavi težko ranila in in mu narezala jezik. Ranjenega so prepeljali v mariborsko bolnišnico, očeta in sina pa v zapor.

— **Kap pred oltarjem.** V soboto je zadela slovenjegraškega župnika Jazbeca kap pred oltarjem. Mož se je onesvestil in padel po stopnicah na hrbet. Zdravnika, ki sta bila hitro pri roki, sta konstatirala srčno kap, ki je bila tem nevarnejša, ker je sedemdesetletni gospod itak že dalj časa bolehal na srcu. Ponoči se je sicer še za malo časa zavedel, potem pa je ob petih zjutraj umrl. Kakor čujemo, je bil stari župnik v Slovenjem Gradcu zelo priljubljen pri vseh krogih.

— **Izpred porote v Mariboru.** Porotniki v Mariboru so oprostili 64letnega fužinskega delavca Fr. Legana iz Mute, ki je ponaredil petkronski denar ter ga skušal oddati v gostilni. Izpovedal je, da je storil to, da bi prišel v zapor, ker ni imel službe. — Obsojena je bila brezposelna kuharica Marija Janko v triletno ječo, ker je zadavila svojega otroka takoj po porodu. — Zaradi hudodelstva nenravnosti na 13 letni deklici, je bil obsojen 23letni hlapec Matevž Voglen iz Majšperga na 15 mesecev težke ječe.

Demon alkohol. Konec preteklega meseca je pil 68letni kajžar Jože Vogrinec iz Zagrajščaka pri Sv. Benediktu v Slovenskih goricah v neki gostilni na Ihovi. Proti polnoči se je napotil domov; samo kisle vode si je še hotel zajeti v bližnji slatini. Ker je pa stala kisla voda tisti dan precej globoko, je izgubil ravnotežje, padel v slatino in utonil. V sredo zjutraj so našli mrtvega v studencu.

— **Narodni svet na Štajerskem.** O tej važni slovenski instituciji piše „Narodni List“, glasilo Narodne Stranke na Štajerskem: Kdor je zasledoval zgodovino ustanovitve narodnega sveta, mora priznati, da je narodna stranka vse storila, da bi se skupno obrambno zastopstvo štajerskih Slovencev kar najprej ustvarilo. To se je zdaj doseglo in sicer se je doseglo, popolno soglasje, kar bode slovenska javnost gotovo z veseljem pozdravila. O podrobnostih sklenjenega načrta sicer ne govorimo, povdarjamo pa našim somišljenikom v vednost, da se je ustanovil narodni svet, ki je v soglasju s tozadevno resolucijo zaupnega shoda narodne stranke dne 8. decembra 1906., ki pravi, da je narodna stranka zmiraj pripravljena sodelovati pri skupnih napravah, v kolikor bi iste stranke ne ovirale v njenem delovanju. V pravila se je sprejela v tem oziru važna točka, da se narodni svet ne sme dotikati niti kompetence niti programa in taktičnega postopanja

---

je šla proti koncu in preostajalo nama ni drugega, nego da se vrneva.

Na povratku nisva imela samo megle ampak tudi take snežene meteže, da ni bilo vztrajati. Pet psov nama je poginilo zaradi hudih naporov.

Dne 17. majnika dospeva srečno nazaj. Na potu sva bila 41 dni: od teh sva jih 9 prečepela v žakljih, ker je bil tako hud snežen metež in burja, štiri dni sva porabila, ko sva iskala v snegu zakopana živil, v ostalih 28 dneh sva pa napravila poti za kakih 500 vrst.

Omeniti moram še ostalih ekspedicij: obe sta se srečno vrnili še pred menoj. Le naš zdravnik je tožil, da ima revmo v udih.

Nekaj dni pozneje bi se nam bila prigodila kmalu neprijetna nezgoda. Precej daleč od ladje so imeli opraviti naš naravoslovec, hidrolog in dva mornarja. Kar prilomasti medvedka z dvema mladičema. Pušk ni imel nihče. Tu se vrže na medvedko eden izmed psov s tako silo, da je zadrževal zver toliko časa, dokler nista prihitela mornarja s puškami, po katere sta hitela na ladjo. Posrečilo se jim je nato ustreliti medvedko.

Ledena plošča, ki je obkroževala ladjo v debelini dveh metrov, se je zaradi nastopajoče poletne topline bolj in bolj tanjšala. Prve dni avgusta se je omajal zadnji led. In mi smo nastopili pot v domovino.

posameznih v narodnem svetu združenih strank. Toliko v pojasnilo.

— **Šola 900 metrov visoko.** Na Kalu nad Dolom se je ustanovila pred tremi lrti ekskurendna šola, ki je gotovo najvišje ležeča učilnica na Spodnjem Štajerskem, kajti leži blizu 900 m visoko. Vzlic oddaljenosti so otroci kaj brihtni in prav pridno obiskujejo šolo.

— **Na pravo sled.** Na Silvestrov dan leta 1904 se je v pospodarskem poslopju Vinka Plohlna v občini Lakušak v Slovenskih goricah vnel ogenj, ki je v kratkem času vpepelil vsled velike burje celo gospodarsko in hišno poslopje in ne daleč odtod stoječo viničarsko kočo. Plohl je imel precejšnjo škodo, katera je bila po zavarovalnini samo deloma pokrita. Sum, da je ogenj zanetil, je padel na njegovega svaka, ki je obsojen sedaj zaradi umora svoje žene na dvajset let ječe. Prva preiskava proti njemu se je morala zaradi pomanjkljivih dokazov ustaviti. Da se je zasledil pravi požigalec, je zasluga orožnikov pri Svetem Lovrencu, ki so se mnogo trudili, da je požiglec znan, in da je Vinko Plohl popolnoma odškodovan.

— **Pridobivanje slovenske posesti v Celju.** Odtam, kjer se je že mnogo zamudilo, enkrat veselo poročilo. Zadružna Zveza v Celju je kupila neko nemško hišo za 124.000 kron. Ker postane Zadružna Zveza s časom tudi posredovalka za kmetijske potrebščine, bode potrebovala mnogo prostorov. Hiša je blizu kolodvora in ima jako ugodno lego. Celjskim Slovencem in posebej Zadružni Zvezi moremo na tej pridobitvi samo čestitati. — Tudi hišo, v kateri se nahaja gostilna „Stadt Graz“ na Graški cesti, je kupil Slovenec Diehl. Gostilno prevzame, kakor čujemo, tukajšnji slovenski mesar Stelcer. Ta hiša je veljala 95.000 kron.

— **Veliko škodo** ima kmet Jože Kremžar, doma blizu Slovenjega Gradca na Štajerskem. Požar mu je uničil hišo in gospodarsko poslopje, razen tega mu je zgorelo pet prešičev, devet koz in trideset ovac. Škoda znaša blizu 10.000 K.

— **Kapucini na Reki** so vložili tožbo proti uredniku „Slovenskega Naroda“, ki je dne 12. maja 1906 bil priobčil vest, da so na Reki aretovali kapucina K., ker je uganjal nečistost s 15. do 16. letnimi dečki. Tisto vest je bil „Slov. Nar.“ posnel po laškem listu „Piccolo“ v Trstu. Ker kupucina K. sploh nikjer ni, so se čutili vsi očetje kapucini na Reki žaljene ter vložili tožbo proti „Piccolo“ in „Slov. Nar.“ Seveda je bila taka tožba s pravnega stališča nevzdržljiva, ker nihče izmed tožiteljev ne more trditi, da je obdolžitev letela nanj, torej tudi nihče izmed njih ni bil opravičen tožiti. A dočim so kapucini napram „Piccolo“ izprevideli svoj položaj ter umaknili svojo tožbo, so tožbo iz neumevnih razlogov vzdržali proti „Slov. Nar.“ „Slov. Nar.“ je imel lahko stališče. Zagovarjal se je skratka s tem, da ni mislil žaliti nobenega izmed tožečih kapucinov. Temu zagovoru so porotniki tudi sledili ter oprostili „Slov. Nar.“ Značilno pa je, da „Slov. Nar.“ niti ni poizkusil nastopiti dokaza resnice. Sedaj po končani razpravi pa Narod nekako namigava, da bi bil tak dokaz doprinesel, ko bi slaboumni deček, ki je baje bil raznesel ono dolžitev, ne bil nakrat izginil. Seveda hoče „Narod“ s tem reči, da so dečka pustili izginiti — kapucini. „Slov. Nar.“ je branil dr. Novak.

— **Profesor Mandić kandidat.** Shoda zaupnikov v Kozini v Istri, ki je bil 28. m. m., se je udeležilo do 200 odločnih mož iz vseh krajev slovenskega volilnega okraja istrskega. Na predlog agilnega Slavoja Jenkota iz Podgrada je bil soglasno proglašen kandidatom prof. Matko Mandić. Slovenci so postavili Mandića kandidatom in mu hoteli izraziti svoje zaupanje in zahvalo za to, ker se je vse svoje življenje boril za pravice slovenskega in hrvaškega naroda v Istri, obenem so pa s to kandidaturo ter s primerno resolucijo slovesno proglasili, da so in bodo Slovenci in Hrvatje v Istri postopali vedno složno ter se borili ramo ob ramenu za svoje politične, gospodarske in kulturne pravice.

— **Istrsko učiteljstvo za boljši kruh.** Osrednje vodstvo istrskega ljudskošolskega učiteljstva je predložilo deželnemu zboru peticijo za izboljšanje plač. Peticija zahteva: odpravo službenih kategorij; enakopravnost učiteljic z učitelji; stanarino je vštevati v pokojnino; učiteljski kandidati naj dobivajo do usposobljenostnega izpita najmanj 1000 K remuneracije; definitivni učitelji in definitivne učiteljice naj dobivajo takoj po usposobljenostnem izpitu 2200 K, šest petletnic po 200 K, funkcijske doklade za voditelje enorazrednic 150 K, dvorazrednic in trorazrednic po 300 K, večrazrednic 500 K. Voditelji več kot šestrazrednic so prosti pouka. Šolski voditelji v mestih in kopališčih dobe 800 K stanarine, učitelji 700 K, podučitelji 600 K, v drugih krajih pa po 600, 500 in 400 K. Službena doba naj se skrči na 35 let.

— **Slovansko pevsko društvo** na Dunaju je priredilo svoj običajni koncert v notranjih prostorih hotela „Savoy“. Nemški nacionalci so hoteli to siloma preprečiti. Hoteli so bržkone vsemu svetu dokazati, kakšna je ona „nemška kultura“, ki se ž njo tako ponašajo in ki jo nam na vseh koncih usiljujejo. Zbralo se jih je več stotin pred hotelom in le skrajnemu naporu policije je zahvaliti, da niso naskočili hotela. Proti takim izbruhom nemške zagrizenosti nimamo Slovani za enkrat drugega pripomočka nego zob za zob, oko za oko. Ako nam Nemci niti na nevtralnih tleh, kakor je Dunaj ne privoščijo nedolžnega koncerta, tedaj tudi mi njim ne pripustimo nobene prireditve na slovanskih tleh.

b) tuje.

* **Glagolica.** Znano je, da se opravljajo v katoliški cerkvi služba božja in druga cerkvena opravila po vsem svetu v latinskem jeziku, ki so ga nekdaj govorili Rimci, a ga danes ne govori noben narod več. Manj znano je, da je med Hrvati nekaj škofij, ki se opravlja v njih služba božja v starem hrvaškem jeziku in so knjige pisane z „glagolskimi“ črkami ter se zaraditega imenuje vsa služba glagolica. Še pred 200 do 300 leti se je v glagolici opravljala služba božja v vseh hrvaških škofijah, tudi v zagrebški škofiji. Danes je ohranjena glagolica le še v škofiji senjski-mudruški, v nekaterih krajih krške škofije (na otoku Krku, kjer vladikuje znani slovenski škof Mahnič) ter drugih škofijah v Istri in Dalmaciji, zlasti v spletski škofiji. Rim je rabi glagolice vedno nasprotoval ter jo izkušal po možnosti utesniti, ako ne odpraviti. Sv. kongregacija je zopet dne 18. grudna 1906. izdala odlok, da se glagolica ne sme rabiti v celi kaki škofiji, kaj še v hrvaškem narodu sploh, ampak samo v oni cerkvi, za katero se dokaže, da se je rabila glagolica neprestano zadnjih 30 let. Dalje pravi odlok, da sme duhovnik glagoljaš rabiti glagolico samo v glagolski cerkvi, dočim sme latinski duhovnik služiti latinsko službo tako v latinski kakor v glagolski cerkvi. — Kak udarec je s tem odlokom zadal Vatikan Hrvatom, temu je najbolji dokaz divje veselje v italijanskem časopisju, pa tudi silen odpor v celem hrvaškem narodu. V Zadru je bila konferenca dalmatinskih škofov, ki so popolnoma složni glede obrambe glagolice ter so pripravljeni prej odstopiti s svojih mest, nego izvesti gorenji odlok sv. kongregacije. Hrvaški sabor je sklenil ostro resolucijo. Na hrvaškem vseučilišču v Zagrebu so imeli velik protestni shod. — Rim se igra z ognjem. Hrvati so po večini res katoliki, a so tudi mohamedani in pravoslavni.

* **55 let obstoji** že avstrijski Lloyd. Ravnateljstvo družbe je ponosno na dejstvo, da ni v tem času nihče potnikov, ki jih je prevažal Lloyd, našel smrt sredi pota. Tudi pri zadnjem potopu se ni potnikov nihče utopil; smrt v valovih je našel le del hrabrega moštva.

* **Dunajsko domobransko kadetnico,** v kateri se nahaja do 500 gojencev, so zaprli do dne 2. aprila, ker se je pojavila pri nekaterih gojencih nalezljiva bolezen škrlatica.

* **Vseučiliščni profesor — morilec.** V Bruslju se je imel zagovarjati kemik Joly, profesor ondotne univerze, češ, da je ustrelil svojega 37 letnega sina. Profesor se je zagovarjal, češ, da je bil njegov sin nepridiprav, pri katerem je bila vsaka očetovska beseda zaman. Ker ni imel nobenega poklica, je plačeval zanj oče hrano in stanovanje. Toda sinu je bilo to premalo in je vedno hodil v očetovo hišo in grozil tu svoji materi in očetu. Ko je planil nekega dne v očetov laboratorij z odprtím nožem, vzame oče v silobranu puško in pomeri na sina. Zadel ga je v nogo. Rana ni bila opasna, pa vsled neprevidnosti sina, je pritisnil prisad in ranjenec je šesti dan umrl. Njegov oče se je imel te dni zagovarjati. Vedel se je pred sodniki hladno in mrzlo, kakor pravo ranjeno samoljubje učenega moža. Morda je to precej vplivalo na sodnike, da niso kazali pravega razumevanja za položaj in razmere profesorja, kajti obsodili so ga v 18 mesečno ječo in povrnitev vseh sodnih stroškov.

* **Velika nesreća** se je prigodila v Njujorku. Ob pol sedmih zvečer je skočil zadnji voz električne železnice raz tir, kar je povzročilo, da se je stroj železnice unel. Pod vozom je bilo do 25 oseb ubitih, do 60 ranjenih. Ker dolže vlakovodjo, da je prehitro vozil, so ga zaprli.

* **Plače ameriških urednikov.** Ameriški list „Evening Journal“, ki izhaja dnevno v New-Yorku, plačuje letno glavnemu uredniku 50.000 dolarjev. Ta srečni časnikar se zove Artur Bribane. Poleg stalne plače dobiva na leto tudi 25.000 dolarjev drugih nagrad.

* **Operета „Vesela vdova“,** ki jo igrajo na dunajskem gledališču ob Dunajščici že nad 300 krat, je vrgla do sedaj nad milijon kron čistega dobička. Svoto je napovedal ravnatelj gledališča pri neki sodnijski razpravi; torej gotovo ni pretirana.

* **6000 učiteljev,** Poljakov in Ukrajincev iz Galicije je bilo zbranih minulo nedeljo v Lvovu. Zborovanja se je udeležil tudi metropolit, lvovski župan in več bivših poslancev, vendar učitelji niso dovolili besede — kakor poroča brzojav — nobenemu poslancu, niti narodnim niti socialističnim. Namen tega velikega učiteljskega shoda je bil, doseči izboljšanje plač. Zborovalci so izvolili iz svoje srede deputacijo, ki naj izroči deželnemu maršalu resolucijo učiteljev, ki zahteva, da bodijo plače učiteljev iste, kakor jih prejemajo državni uradniki treh spodnjih činovnih razredov.

* **Napad na tovorni vlak.** Iz Budapešte gre ena proga železnice tudi proti mestu Gran ob Dunavu. V Dorogu, eno postajo od Grana, se nahajajo veliki premogokopi, večina last neke akcijske družbe. Ko je šel v soboto vlak naložen s premogom v Budapešto, ga je med potjo napadla tolpa kmetov. Povezali so železničarje, jih privezali k drogom, na katerih je napeta brzojavna žica, naložili premog v pripravljene vreče in košare ter jo odkurili. Črez dobro uro pride mimo več kmetov, ki rešijo najprej železničarje iz neprijetnega jetništva. Izmed roparske družbe jih je prišlo že šest v roke pravici.

* **Pogreb usmiljenke.** V Budapešti je umrla 25 letna usmiljenka Adela, ki je službovala več let v ondotni garnizijski bolnici. Ker je bila usmiljenka Adela izredno požrtvovalna, je odredilo vojaško poveljstvo, da ji je igrala pri pogrebu vojaška godba.

* **Mladi tatovi.** Znano je, da se nahaja na Dunaju vedno okrog 70.000 moških, ki so brez posla. Mnogo več je še žensk. Kako se skrbi za vzgojo otrok teh brezposelnih, je naravno. Otroci so prepuščeni lastni usodi; ne pohajajo šole, ker ni nikogar, ki bi za to skrbel. Spe v podzemeljskih kanalih ali pod raznimi mostovi, v razvalinah starih stavb, v grmovju, po sušilnicah opekarn itd. Preživljajo se največ z ropom. Mladi fantje se zberejo v tolpo, ki izvršuje zistematično večje ali manjše tatvine. Tako se je imela tudi te dni zagovarjati pred dunajskim sodiščem taka družba 12—20 let starih fantov. Najstarejši je dobil šest mesecev težke ječe, trije 16 letni po dva meseca, drugi pa 2—3 tedne, — Proti istim delikventom se vrši k malu nova obravnava zaradi nenravnosti. Dokazano je namreč, da so vsi gorenji mladeniči spolski občevali z deklicami po 12—14 let starimi.

* **Armado** menijo preustrojiti v Angliji. Kakor znano, je angleško pehotno vojaštvo pri najslabših v Evropi, dočim je Anglija na morju prva sila.

* **Dva in pol milijona** frankov je dobil posestnik neke galerije v Genui za sedem slik, ki jih je napravil slavni nizozemski portretist in zgodovinski slikar Anton van Dyk (izg. Dajk). Zivel je od leta 1599 do 1641. — Slike je kupil neki milijonar in jih vzel s seboj v Ameriko.

* **Velik pogreb.** Pogreba italijanskega pesnika Carduccija se je udeležilo do stotisoč oseb. Ker vsi niso mogli v sprevod, so se postavili v špalir po cestah, kjer so peljali rakev z mrtvecem. Kralja je zastopal grof Turinski. Vence je vozilo za krsto enajst voz.

* **Protiklerikalne demonstracije.** V Italiji so praznovali v pondeljek 307 letnico, odkar je bil dominikanec Giordano Bruno sežgan na grmadi v Rimu vsled svojega svobodnega naziranja. Ob tej priliki je prišlo v vseh velikih italijanskih mestih do hrupnih protiklerikalnih demonstracij.

* **Novo pot po morju** na Dalnji vzhod iščejo Rusi. Doslej je morala prevoziti vsaka ladja iz Rusije na Japonsko 12 do 16 tisoč morskih milj. Če se posreči dobiti primeren prehod skozi Severno ledeno morje, bi rabile ladje prevoziti le kakih 4000 milj.

* **Število ženskih klobukov — omejeno.** Marljivi novičar pri „Slovencu“ je našel, da se bodo morali poslanci države Missouri v Združ. državah v kratkem baviti s posebnim predlogom. Nameravani zakon naj bi precej omejil potrato in gizdo, ki jo gospe in gospice počenjajo s klobuki. Prvi del zakona se glasi: Odslej naprej ne bo dami, naj je ista omožena ali svobodna, več dovoljeno, da si nabavi na leto več nego — dvoje klobukov. Vsak teh zakonito dovoljenih klobukav ne sme stati več nego — dva dolarja.“ Zakonodalec je gotovo neoženjen, zakaj sicer bi se ne drznil tako ravnati proti lepemu spolu.

* **Uradnika Hajdu,** ki je vzel iz urada liste, da jih pokaže nekemu poslancu, je obsodil disciplinarni svet državno-računskega dvora na izgubo službe. — Hajdu je hotel pomagati poslancu pri boju proti korupciji, ki je pravtaka pri budapeštanski vladi kakor pri ostali javnosti.

* **Demostracija prot Slovanom na Dunaju.** Slovansko pevsko društvo je priredilo v torek zvečer v veliki dvorani hotela Savojskega na Dunaju koncert s plesom. To priliko so porabili nemški nacionalci, da so šli pred hotel, in so tam demonstrirali blizu tri ure. Zasmehovali so došle goste, kričali pfuj in kar je še podobnih manir finega človeka. Policija je demonstrante razganjala sproti.

* **Žrtev svojega poklica.** Dvema železničarskima delavcema, ki sta bila na progi, ki pelje v Meran (Tirolsko) je spodrknilo s skale, na kateri sta stala. Eden je obležal na mestu mrtev, drugi je težko poškodovan. — V nekem premogokopu na Francoskem so se užgali plini. Dva rudokopa sta našla pri tem smrt.

* **Otroci in tobak.** Na Danskem obetajo sprejem postave, ki strogo prepoveduje otrokom pod 16 letom kajenje na javnih prostorih. Osebe, ki bi dajale tobak mladoletnim v dar ali proti odškodnini, bodo kaznvane z denarno globo.

* **Za reveže na Ruskem.** V Njujorku se je osnoval odbor, ki nabira darove za stradajoče na Ruskem. Temu odboru je nakazal predsednik Združenih držav znatno svoto. V priloženem pismu poudarja, da je bila Amerika Rusiji še vedno prijateljica.

* **Ženske in vlečke.** Praški zdravstveni odsek mestnega svèta je sklenil predložiti v občinski seji postavo, v zmislu katere bo na vsem praškem mestnem ozemlju ženskam strogo prepovedano, nositi vlečke, ker dvigajo prah in razširjajo z njim bolezenske bacile. — Tako je sklenil

te dni tudi budapeštanski zdravstveni svèt. Nošnja vlečk je že prepovedana skoro v vseh letoviščih. Celo v Opatiji opozarjajo javni napisi ženstvo na nezdravo dviganje prahu z vlečkami.

* **Na Japonksem** snujejo ondotni socialni demokratje svoj prvi dnevnik. Japonci tudi sicer jako napredujejo.

* **Kako je lep vojaški stan.** V neki dunajski vojašnici se je obesil v podstrešju 21 letni prostak. Vzrok samomora: jeza, da mora služiti v vojaški suknji. Nesrečnež se je hotel nedavno prej zastrupiti, a so ga rešili pravočasno.

* **Zalóga bomb.** Peterburško tehnično visoko šolo je obkolilo v nedeljo 1500 vojakov in policajev. Stražniki so udrli nato v poslopje in preiskali vse kote. Našli so tam več bomb, nekaj samokresov, dvoje brzostrelnih pušk in precej razstreliva. Zaprli so kakih dvajset oseb, med njimi nekaj žensk in dva poslanca dume. Oba poslanca so izpustili kmalu na prosto, ostale so pridržali v zaporu.

* **O mrtvih nić drugega nego dobró.** Ta stari latinski pregovor velja še danes. Izjemo delajo le klerikalci, ki tudi po smrti ne dado miru s sumničenji Tako se je obesil neki kmet na Tirolskem. Ondotni klerikalni list hitro poroča: „pomanjkanje vere in denarja je bil pač vzrok žalostnega konca“. Za Boga, kaj je vzrok tedaj, če gre kak duhovnik prostovoljno v smrt, kar se je tudi že zgodilo! — Mi bi tega ne omenjali, če bi tudi slovenski klerikalni žurnalisti ne delali tako.

* **Praznovanje v Mladočeški Stranki.** V torek je praznoval dr. Gregr, eden voditeljev Mladočehov, svojo 80letnico. — Dr. Edvard Gregr je bil rojen 5. marca 1828 v majhni vasici blizu Kraljevega Gradca na Češkem, kjer smo bili, kakor znano, Avstrijci tepeni od Nemcev leta 1866. Gregr je študiral nekaj časa na Dunaju, potem v Pragi. Posvetiti se je hotel medicini, a tedanji živahni politični boji so ga potegnili mogočno s seboj. Že 33 let starega pošljejo kmetje Gregra v deželni zbor, kjer se je pridružil skrajni levici, kot najnaprednejši narodni stranki. S svojim bratom je ustanovil za tedaj se snujočo Mladočeško Stranko bojni organ „Narodni Listy“, ki izhaja še zdaj v Pragi po dvakrat na dan. Njegova politika je bila naperjena ostro in brezobzirno proti starokopitnim, vladnim Staročehom, ki so se opirali na plemstvo in cerkvene dostojanstvenike. Pobijal je zlasti voditelja Staročehov, dva jako zaslužena moža: grofa Riegra, ki je umrl pred nekaj leti in še bolj zasluženega zgodovinarja Franca Palackega, ki je umrl leta 1876. Oba sta bila namreč pristaša vlade in nista hotela na deloma republikansko, vsaj pa zelo revolucionarno pot, po kateri je stopal Gregr, ki je kazal v neštetih ljudskih taborih narodu kot ideal husitskega bojevnika Prokopa Velikega, ki je svoj čas zmagonosno prodiral po nemških deželah. Zahteval je državno neodvisnost, kronanje avstrijskega cesarja kot kralja Čehov, boj proti germanizaciji in nemški hegemoniji v Avstriji. Ko je na jesen leta 1881. poudarjal na nekem velikanskem taboru velike zasluge, ki so jih imeli husovci za prosveto in svobodo češkega naroda in ko je omenjal smrt Husa, ki so ga sežgali duhovniki-tovariši živega na gromadi ter grmel ob tej priliki proti papežu in menihom, so ga potegnili orožniki z odra in ga odpeljali sredi najhujšega kričanja in viharja na tisoče broječe ljudske množice. Gregr se je potegoval vedno za neodvisno šolstvo; še danes je znan njegov govor, ki ga je imel v zbornici leta 1888. proti predlogu klerikalnega princa Liechtensteina, ki je imel namen, spraviti ljudstvo in državo pod direktni vpliv cerkvene gosposke. — Danes je seveda vpliv Gregra znatno manjši nego je bil nekdaj. Z mladočeško stranko je padla tudi moč njih voditeljev. Ob 80letnici so seveda vsa nasprotstva pozabljena in jubilar dobiva od vseh strani čestitke. Naj živi!

* **Zlato kolajno mesta Prage** je dobil ob slavlju svoje 80letnice češki politik dr. Gregr.

* **Hôtel zgorel.** V Zemunu je pogorel hotel „Central“, ki je bil poleg „Grand Hotela“ največji v Zemunu. Gostje so se komaj rešili. — Zemun ima 14.000 prebivalcev, večinoma Srbov in Nemcev. Leži ob izlivu Save v Dunav, nasproti Belgradu.

Nov tiskovni zakonik, ki obljublja več modernega duha, dobe na Hrvaškem. Ban Pejačević je šel že na Dunaj, da dobi cesarjevo predsankcijo.

* **Katastrofi ministrov.** Italjanskega finančnega ministra Massimija so obšle v sredo popoldne take slabosti, da se je nenadoma zgrudil na tla. Poklicani zdravniki so konstatirali lahno kap. Stanje ministra je precej kritično; svoje znance le težko izpoznava. Odkar je prišel Massimi pri neki železniški nesreči pod voz, kjer so ga deli razbitega stroja tako tesno oprijeli, da je moral ležati osem ur ob nekem mrtvecu, ne da bi si bil mogel kakorkoli pomagati, je minister nekoliko bolehal. — Justičnega ministra Galloja pa je zadela v četrtek zjutraj kap. Strežaj ga je našel v postelji mrtvega. Justični minister Gallo je bil porojen leta 1849. na otoku Siciliji. Izprva se je pečal le z leposlovjem; leta 1882. je prvič posegel v politično življenje. V zbornici je veljal kot eden najboljših govornikov.

* **Iz Muskete.** Med tem ko je kupovala teta vožne listke, ji izgine v njeno oskrb izročeni Mirček. Veliko razburjenje in jezno iskanje. Slednjič pride Mirček iz stranskega poslopja pri kolodvoru. „Kje se potikaš“ ga ošteva teta, „ti smrkavec“? — „Jaz nisem nikak smrkavec“ ji odgovori Mirček užaljen. — „Kaj pa druzega?“ kriči teta. Mirček se ponosno vzravna in pokaže samozavestno na duri, ki jih je pravkar za seboj zaprl. In tam bere teta: Za moške.

* **Iz Muskete.** (V šoli.) Kdo mi zna opisati petelina? — Petelin je rdeče pobarvan in ima zadaj veteransko perje. — (Iz Garnizije.) „Gospod polkovni zdravnik, ponižno javljam, da me v lopatici vedno nekaj zabode, kadar stegnem roko vodoravno, jo okrenem nazaj in potem v polukrogu zopet naprej. — Meni se zdi, enoletnik, da ste vinjeni, čemu pa se tako bedasto premikate z rokami? — Gospod polkovni zdravnik, ponižno prosim. suknjo moram vendar obleči.

Prosveta.

„Glasbena Matica“, slovenski naš konservatorij, priredi po Veliki noči prav lep koncert. Proizvajali bodo svetovnoznani „Requiem“ od G. Verdija. Poleg priznanega zbora „Glasbene Matice“ nastopijo kot solisti same prve moči.

Ivan Cankar: Martin Kačur. (Nadaljevanje). Težka, kamenita in strma je bila doslej pot Martin Kačurjevega življenja; ali vodila je v višave, in potnika, ki jo je hodil, spremljala je nada v boljšo prihodnjost; preko ostrih skal in bodečega trnja gnalo ga je hrepenenje in navdušenje; njegove pešajoče moči oživljala je ognjena vera v človeštvo in v samega sebe. Kadarkoli je padel, se je pobral, obrisal si znoj s čela, pozabil krvavečih ran in hitel naprej. Naj bo Blatni dol v dolini, naj leže na njem megle in sence; vrhu gore pa je zrak čist in svež, neokužen in zdrav; oko pa zapre v zlatem jutru vzhajajoče solnce.

Tako je mislil Martin Kačur. Prav nič ni dvomil, da dospe na goro, in prav nič ni dvomil, da privro za njim tudi trume ljudstva, kadar vidijo, da jim je pregazil Martin Kačur vrtoglavo skalovje in ovirajočo hosto. Samo vraža je to, da ni moči doseči vrha — — — saj to ni res, da bi bilo ljudem usojeno preživeti vse dni življenj a v Blatnem dolu

Toda iz ljudstva se je oglasil Ferjanov glas, in je Martinu Kačurju dejal: Težko hodiš; a če si obiješ podplate še s svincem, hodil boš še težje. Kačur pa je odvrnil: šlo se je za tisto prvo noč — in sedaj moram.

Moral je in ni mogel drugače. Zato pa je umevno, da mu ni bilo prizanešeno. Odtekla je kri, in ostala je sama židana ruta; kaj naj počne ž njo? Kri je saj gorka — ali ruta, židana ruta? Zato se ni čuditi, če si je Kačur mesto doma, kjer naj se oddahne in kjer naj se spočije — nastvaril — pekel. Rešiti ga ni moglo niti rodbinsko življenje in tak človek je hotel biti junak?

— „Ne dâ se živeti!“ toži Kačur. — „Prej bi se dalo živeti v ječi in pregnanstvu! Stran od tod, pa če brez kruha in brez službe. Bog bo dal! Stran iz teme, tja, kjer je solnce!“

— „Bi se dalo živeti, bi!“ je vzkliknila žena. „Bi se dalo živeti, ko bi ti bil tak, kakor so drugi! Kaj si upam še na cesto, ko me gledajo postrani, kakor ženo tatu in razbojnika? . . . Kaj pa delaš zdražbo med ljudmi? Zakaj se bratiš s hlapci in gostači in jih kličeš skupaj, da se tam pomenkujete, kakor tatinska družba, ki se dneva boji? — Sram ga bodi! — je rekla Kolarka in Lovračev je dejal, da se ob nedeljah nikar ne pokaži v krčmi!“

Kolarka je rekla in Lovračev je dejal, a dejali in rekli bi to prav tako lahko naši „najsvobodoljubnejši“ veljaki in prvaki, in prav nič bi se ne poznalo, da to niso njihove besede. Nekaj zlobe, nekaj omejenosti, — in za naše bogove je dovolj!

Zato je padel na Kačurja znani slovenski kveder, ki pa se je to pot učlovečil v županu in v župniku; saj osebe se spreminjajo, kveder pa ostane isti, in ni treba, da bi ravno vsak slovenski Kačur moral občutiti na sebi — najoriginalnejšega!

Kačur je začutil peto na tilniku in vstopil je — v gostilno.

Iz gostilne pa ne vodi pot na vrh gore, ampak iž nje se pride na Klanec.

Kajti nekega lepega jutra vzbudil se je namreč Martin Kačur na Klancu — in kar je bilo bolj čudno — zdelo se mu je, da so se ljudje kar čez noč dvignili na goro, on pa da je zašel v dolino, kamor so valili nanj kamenje vsi zapored od prvega do zadnjega, od župana pa do zakonske družice njegove.

In ker je on bil v dolini, oni pa so stali v gori nad njim, se mu je zdelo, da so oni boljši in večji od njega. Čutil se je majhnega in ponižanega, skesanega in bolnega, in prvič v svojem življenju je želel postati — dostojen človek. Za trenutek ga je sicer obšel gnus in vzdigovati se mu je jelo — a kdo bi ne premagal vsega, če se seli v svojo — tretjo mladost.

Zopet se je selil ta Martin Kačur, selil iz Blatnega dola v solnčno pokrajino. „V njegovih očeh je bilo otroško veselje jetnika, ki je ugledal po dolgih letih solnce, svobodno solnce in prostrano nebo!“

Ali izpreletega ga je groza. V solncu je videl temo še temnejšo . . . (Sledi.)

„Češka obec sokolska“ je razposlala vsem svojim župam okrožnico, da bi vsaka župa oskrbela vzgojo po enega mladega Črnogorca ter na svoje stroške prevzela njegovo strokovno izobrazbo, ki bi kedaj v njegovi rodni zemlji moglo prinesti koristi in bogatih sadov. „Mislimo“, pravi okrožnica, „da vsaka župa z radostjo vsprejme skrb za svojega malega Črnogorca in ga vzgoji za pravega Slovana in Sokola, tako da bomo za nekoliko let mogli Črni gori vrniti celo vrsto svojih gojencev, bodoči zaklad Sokolstva na Črni gori. Gre zlasti za vzgojo spretnih rokodelcev in gospodarjev, s čemer bomo mogli zares dati mlademu naraščaju črnogorskemu lepo priliko k njegovi vzgoji.“

Gospodarstvo.

Spomenik prvemu zadrugarju. Raiffeisenov spomenik so odkrili na Dunaju. Taisti stoji v hiši nižje-avstrijske zadružne centralne blagajne, ki je tudi sklenila, imenovati svojo stavbo Raiffeisenov dom. Že več kakor 50 let je minulo, odkar je začel širiti J. W. Raiffeisen ideje zadružništva. Prvo tako zadrugo je on osnoval leta 1849. v Porenju v Flamersfeldu. Od tistega časa so se pa začele širiti kmetijske zadruge ne le po vseh evropskih državah, nego po vsem civiliziranem svetu. Tudi na Slovenskem imamo že vrlo mnogo „rajfajznovk“.

„Ljubljanska kreditna banka“ razpošilja letno poročilo za l. 1906. Poročilo izkazuje 153.286 K 11 h čistega dobička, za 17.496 K več nego v l. 1905., to je približno 7½ % obrestovanje od vplačanega delniškega kapitala. Dočim pa je kreditna banka v prvih 4 letih obstanka dajala delničarjem po 10% dividendo, daje letos le 5% dividendo, kar znaša skupno 100.000 K. Ostane še 53.286 K 11 h. V pretečenem letu pa se je porabila tudi vsa rezerva za izgube v znesku 50.000 K. Toliko so namreč znašale v l. 1906. izgube, kolikor se jih namreč da konstatovati po letnem poročilu pri točki „reservni zaklad“. Ako bi hoteli to „reservo za izgube“ v visokosti 50.000 K zopet dopolniti, preostalo bi od čistega dobička le še 3286 K 11 h, kar pa ne bi zadostovalo v pokritje 5% spl. reservnega zaklada in dotacije pokojninskemu zakladu. Za tantiéme upravnemu svetu pa bi celo ničesar ne preostalo. Zato so dopolnili reservo za izgube le z dotacijo 40.000 K in izkazuje ta točka proti l. 1905. primankljaja za 10.000 K. Izmed ostalih točk poročila posnemamo, da so realitete vstavljene med aktiva z zneskom po 207.218 K, ki se nam vidi izredno visok. Upravni stroški, plače in stanarine so znašale 90.059 K; seveda so v tem znesku všteti tudi stroški za podružnici v Celovcu in v Spletu. Da bi podali prav jasno sliko o poslovanju tega denarnega zavoda, morali bi pač imeti podrobnejše poročilo pred seboj. Vsekakor dokazuje letno poročilo, da ima „Ljubljanska kreditna banka“ v sebi vse pogoje za samosvoje življenje. Povdarjamo „samosvoje“, zakaj znano je, da je „Ljubljanska kreditna banka“ le nekaka podružnica češke „Živnostenske banke“, kar že kaže sestava upravnega sveta. Tja se steka tudi glavni dobiček — od slovenskega denarja. Na to se v prvi vrsti gleda pri kred. banki, manj pa na namen take banke med Slovenci, da bi v prvi vrsti dajala in preskrbovala kredit slovenskemu trgovstvu in obrtništvu. Naj se nas torej krivo ne razume, uvažujemo pomen kreditne banke med Slovenci in naravnost priporočamo jo, ali „Ljubljanska kreditna banka“ je potrebna nujne — reforme.

Oskrba otrok v šoli. Zadnja leta je bila v Angliji živahna agitacija, da dobe revni otroci v šoli brezplačno hrano. Tej agitaciji se je zahvaliti, da je zbornica res sprejela zakon, v zmislu katerega so krajevne oblasti pooblaščene, da vpeljejo po svoji previdnosti šolske obednice, in sicer brezplačno za otroke revnih staršev in proti odškodnini za otroke staršev, katerih razmere so take, da to odškodnino lahko utrpe. Občinam je prosto, ali hočejo ustanoviti take obednice v šolah ali ne, ali če se pa odločijo za ustanovitev, so tudi vezane na razne določbe. Tako je prepovedano delati kakršnokoli razliko glede hrane ali posode med onimi otroci, ki dobivajo hrano brezplačno in med onimi, ki jo plačujejo. V pokritje stroškov naložе lahko priklade, katerih višina je omejena. Če presezajo izdatki dohodke priklad, morajo prispevati k izdatkom višje, osrednje oblasti. Če občina ne zmore, mora pomagati okraj, ali celo dežela. Otroci naj ne obedujejo v učilnici, ampak v posebnih prostorih. Učiteljem naj se ne naprtuje nadzorstvo obednic in jedil. Tudi imajo občine pravico, zidati pri novih stavbah kuhinjo in jedilnico za šolsko mladež.

Kakor vidimo, je ta načrt jako primeren zlasti za zimski čas. Če dobe otroci v šoli hrano, učila in naposled še obleko, t. j. popolno oskrbo brezplačno, oz. na stroške celokupnosti, dobimo v tem malo podobo bodočega — komunizma.

Izmed drugih držav jih je le malo, ki bi se ravnale po tem vzgledu. — V Belgiji so bile že vpeljane šolske obednice, a so jih odpravili klerikalci prav tako, kakor

šolsko obveznost. Namen je jako prozoren: klerikalizem je nasprotnik šoli. Torej odpraviti šolsko obveznost. Odpraviti tudi ugodnosti, ki jih dobi šolo obiskujoči otrok: hrano. Zato se je zgodilo, da so imele protiklerikalne stranke pri lanskih volitvah v Belgiji na svojem programu tudi — šolsko obveznost. Seveda: prosta šola, prosta hrana, prosta obleka, prosta učila — kam vede vse to?!

Velik pomen šolskih obednic so začeli vpoštevati v zadnjem času tudi ponekod v Nemčiji. Tako je dovolil mestni občinski svet v Stuttgartu 4000 mark za topli zajtrk ljudskim šolarjem. Otroci so dobivali mleko in kos kruha, vsi brez razlike, najsi so revnih ali premožnih staršev, samo da se priglase. Res je hodilo tri četrtine učencev k šolskemu zajtrku, tako da je nakazana vsota v januarju pošla in je bilo treba zopet novih 3000 mark.

Proti temu so se dvignili v občinskem svetu z vso odločnostjo zlasti narodni liberalci, češ, če se da zajtrk šolarjem, naj ga dobe brezplačno samo revni učenci. Ker pa je taka določitev jako težavna, včasih nemogoča — kako naj se dožene za vseh 190.000 ljudskih šolarjev in šolaric v Štuttgartu, kateremu naj se da brezplačni zajtrk in kateremu ne — je po dolgi in viharni debati zmagala tista stran, ki je dovolila še naknadne tri tisočake in naj zatrkuje tudi v bodoče v šoli, kdor hoče.

Ta ukrep je veselo povzdravljati, zakaj starši, ki se zadovole, da dobe njih otroci za zajtrk v šoli nekoliko toplega mleka in črnega kruha, gotovo ne žive v tako sijajnih razmerah, da bi bila šolska oblast upravičena, odtrgati njih otrokom to malce hrane. Rajši tisoč otrokom zajtrk brez nujne potrebe, kakor da sedi deset šolarjev brez njega! In končno: kako vlogo igra teh 7000 pri miljonskem proračunu stuttgartskega mesta? Da vpelje občina svojo mlekarno in svojo pekarno, bi bili izdatki še nižji.

Oskrbovanje šolarjev s hrano, obleko in učili naj bi privzele tudi slovenske stranke v svoj program.

Železnica Feldbach-Purkla-Št. Lenart-Ptuj in dalje do Brežic ter končna zveza z Dalmacijo. Dne 17. m. m. se je vršilo v Št. Lenartu v Slovenskih Goricah na Štajerskem obiskano zborovanje radi pridobitve nove železnice Feldbach-Purkla-Št. Lenart-Ptuj, pri katerem je bilo navzočih čez 500 interesentov. Zastopane so bile skoro vse občine, mimo katerih naj bi peljala nova železnica. Kot prvi se oglasi k besedi namestniški svetnik grof Attems. Govornik pripoznava potrebo in primernost tega železniškega načrta ter slovesno obljubi, da bo vlada storila, kar le možno, ker uvideva velepomembnost ravno te proge. Slično se izrazi državnozborski kandidat Vincencij Malik, ki se zaveže za slučaj, da bi imel za ta okraj voljen biti, z vso silo na to delati, da postane to vprašanje aktualno in da mu pomore čimpreje do uresničenja. Rudolf Schiefer učitelj iz Apač obrazloži v dovtipnih in prijazno sprejetih besedah zgodovino te železnice ter zahteva ne samo to progo, katero bi itak že pred petdesetimi leti morali dobiti, ampak nadaljevanje te proge čez Brežice v Dalmacijo. Le tako bo procvelo naše gospodarstvo in bo prišla do zasluženega slavlja naša lepa zelena Spod. Štajerska. Župan Schar in Taler izjavita v imenu svojih občin, da bodeta ta načrt kar najbolj mogoče podpirala. Zdravnik dr. Benesch pa dokaže z neovrgljivimi podatki, da ima ta proga večjo eksistenčno pravico, kakor ona, ki jo zahtevajo Radgončani, ker bi le-ta koristila pred vsem Madžarom, dočim bi naša proga hasnila našim bogatim Slovenskim goricam. Notar Fran Štupica naslika koristi nove, težko pričakovane železnice, kakor jih bo morala donašati tudi slovenskemu kmetu. Med burnim odobravanjem prebere nato resolucijo, ki povdarja potrebo in primernost proge Feldbach-Purkla-Št. Lenart-Ptuj, njeno velevažnost ter v Ptuju prilikom tamošnjega železniškega zborovanja voljeni železniški odbor pozivlja, da se izreče edino za to progo in napne vse sile. da se doseže.

Nadležnost dima in saj v velikih mestih. Velika, zlasti tvorniška mesta so vedno v megli dima, in v teh mestih ni najti lepe čiste stavbe, nego vse postanejo v kratkem času popolnoma okajene in črne. Dognalo se je, da zavzema dim ob najugodnejših kuriščih in novih iznajdbah pri parnih kotlih približno 0·5% kurilnega premoga. V Budimpešti in okolici se porabi na leto do 13 milijonov meterskih stotov premoga in od tega pride v zrak okoli 6500 meterskih stotov. Naravno je, da dim, zlasti v taki množini, tudi slabo upliva na sopilne organe, in se zaradi nastajajočih žveplenih in drugih plinov izcimijo razne bolezni. Naše mesto še ni tako na slabem. V Ljubljani se porabi na leto okolo 400.000 do 500.000 meterskih stotov premoga; od njega prihaja približno 200 do 250 meterskih stotov v zrak. Vendar pa nekateri deli mesta, zlasti železniški okraj, kjer je nastanjena tudi mestna plinarna, dovolj občuti dim in saje — najlažje se to opazuje po zimi, ker postaja padli sneg kmalu popolno črn. — Naravno je pa tudi, da izkuša tehnika v takih okoliščinah odpomoči nedostatkom s tem, da izpopolnuje kurilne naprave itd. Novi rošti na verige so toliko pripomogli, da se sedaj v primeri s starimi napravami, prihrani v budapeški elektrarni pri 2500 vagonih kuriva 18%. Idealna uredba glede na čistoto po mestih bi bila pač uporaba sirovega olja. Olje ima več nego dvojno kurilno moč; le cena temu blagu je še previsoka.

Zdravstvo.

Opojne pijače in otroci. Ni hujšega strupa za otroke kakor je alkohol, bodisi kot pivo, vino ali pa žganje. Že, če so bili starši udani pijančevanju, ima slabe posledice na otrokih, ne samo glede duševnega razvoja, temveč tudi glede telesne dispozicije. Taki otroci so podvrženi vplivu vseh bolezni v večji meri; posebno jetika se jih jako lahko prime, če se tudi takoj ne javlja v njih kot vidljiva bolezen. Kal jetike imajo namreč skoro vsi, ki v poznejših letih za to boleznijo zbolijo že v sebi od prvih otročjih let. Tudi božjast se opaža posebno pogosto pri otrocih pijancev. Splošno pa vedno duševno zaostajajo za drugimi in jako lahko se tudi oni udajo pozneje pijači. To pa ne samo ker so imeli v starših slab vzgled, temveč ker je pri njih moralična moč, volja vzdržavati se, jako oslabljena. Alkohol sploh vpliva v prvi vrsti na voljo. Če se mu enkrat uda, se ga z oslabljeno voljo še težje odvadi. V tem tiči ravno njegova nevarnost.

Človeška koža služi različnim potrebam našega organizma. Varuje naše telo mraza in prevelike gorkote. Vsled občutljivosti brani nas pred različnimi sovražnimi vplivi. Največje važnosti za naše zdravje je dejstvo, da je koža nepredorna za večino bakterij, povzročiteljev bolezni.

Kakšen pomen da ima v tem oziru, lahko vidimo iz nasprotnega slučaja, če je namreč koža ranjena. Najmanjša rana, če se ponesnaži, če pride v dotiko z okužujočimi tvarinami, lahko postane smrtnonevarna. Lahko nastane gnojitev, prisad, zastrupljenje krvi. Okolica rane postane rdeča, zatekla, boleča in vroča, oteklina se razširja naprej, zavzame lahko cel ud, zastrupi se lahko vsa kri.

Treba je tudi pri najmanjši praski gledati na največjo snažnost. Rano se naj dobro izmije in obveže s snažno razkuženo (skuhano) obvezo. Sredstva, ki naj ustavljajo kri, so nesnažna in lahko povzročajo zastrupljenje rane, tako na primer polaganje pajčevin ali prsti na rano.

Če se kri kmalu ne ustavi, je treba na vsak način zdravniške pomoči. Tako tudi če se kažejo na rani znaki zastrupljenja; prvo znamenje je skoraj vedno bolečina.

Po koži se pa tudi izločuje pot in različni plini iz človeškega telesa; ta proces se imenuje transpiracija. Transpiracija je za življenje neobhodno potrebna. Tudi v tem oziru je splošna snažnost velikega pomena, ker le snažna koža more dobro izpolniti svojo nalogo.

Govorilnica.

Dr. K. v L. Nikar se nič ne bojte; vaši praksi to gotovo ne bo škodovalo. Naše mnenje je to, da je treba občinstvu kolikor možno razložiti postanek in bistvo vsake bolezni, ono mora pričeti izpoznavati, da so bolezni popolnoma naravni, za vsacega veščaka, razumljivi pojavi; s tem je pot zaprta vplivu kurfušerjev in šarlatanov obojega spola in različnih stanov; oni namreč ne morejo tega storiti. Zdravnik, ki skrbno varuje skrivnosti svoje vede, ki hoče vzbujati pri bolnikih mnenje v kako mistično, čudodelno moč zdravljenja, se prav nič ne loči od lajikov, ki delajo tisto; občinstvu nasproti nastopata oba z enakimi sredstvi in oba zahtevata slepo vero v njih umetnost. Zato je še danes mogoče, da uživajo zdraveči kovači po nekod večji ugled, kakor zdravnik. Naše postopanje bo gotovo le dvigalo zdravniški ugled, kar bode opomoglo do večje jasnosti v stvari. Kar se pa tiče higijene, se na take želje zdravnikov nikdar in nikjer ne moremo ozirati. Saj vendar ne moremo želeti bolezni zato, da bi zdravniki bolje izhajali?

Mag. v Lj. Ker pravite, da nočete uporabljati običajnih sredstev za odstranitev snega, vam svetujemo v to svrho uporabo pare. Glede te se pa obrnite na sl. deželni odbor, čegar brezprimerno hitro poslovanje že zdavnaj obuja pri nas mnenje, da se vrši na par. Če pa tam ne bo nič, pa počakajte še tri mesece; do takrat dobimo namreč že prijavljen patent na našo iznajdbo, ki bo pa sigurno pomagala. Za ceste in ulice vam ni treba biti žal, saj jih imamo še preveč v Ljubljani.

Gospod A. Bo. v Ljubljani. Nekaj iz novejše slovenske literature bi radi brali? Svetujemo vam povest „o zelenem oslu"; nekaj veleduhovitega. Je pravzaprav avtobiografija.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo"! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Restavracija pri „Zajcu"

Sodnijske ulice štev. 6.

P. n.

Občinstvo najvdaneje prosim, da blagovoli počastiti s svojim obiskom mojo restavracijo pri „Zajcu" nasproti justični palači kakor tudi z odjemanjem čez ulico, kjer točim splošno priljubljeno pivo ter priznano najboljša zajamčeno pristna vina iz najplemenitejših vinskih pokrajin, kakor:

Rudeče	liter K	—·72
Istrsko rumeno	„ „	—·80
„Cviček"-Drenovčan	„ „	—·88
Zavriški rizlinger	„ „	—·96
Rebula, nova	„ „	—·96
Istrski refoškat	„ „	—·96
Jeruzalemčan, stari	„ „	1·20
Ljutomerčan	„ „	1·60
Domači pelinkovec	„ „	1·60

Nadalje imam v izbéri raznovrstna tu- in inozemska medicinalna, desertna in druga buteljska vina, kakor tudi razne likerje in izborne žgane in osvežujoče pijače ter kavo, čaj itd.

Kot špecijaliteta se dobi vsak dan sveži dunajski zajutrkovalni golaž ter razna gorka in mrzla jedila ob vsakem času.

Cenjenim odjemalcem postrežem na željo tudi z vsakovrstnim namiznim vinom v sodcih in steklenicah ter z raznovrstnim pivom v steklenicah. Vsa naročila bodem po najnižjih cenah točno izvršil ter na dom dostavil.

Cenjenemu občinstvu zagotovljam, da si hočem omogočiti obstoj le s točno in solidno postrežbo ter se priporočam za blagohotno podpiranje!

Z vsem spoštovanjem

Avguštin Zajec, restavrater.

Prva

domača dolenjska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno		K 1·— lit.	Tropinovec navad.		K 1·— lit.
„	III.	„ 1·10 „	„	III.	„ 1·10 „
„	II.	„ 1·30 „	„	II.	„ 1·20 „
„	I.	„ 1·50 „	„	I.	„ 1·40 „
Drožnik	III.	„ 1·30 „	Brinjevec	III.	„ 1·40 „
„	II.	„ 1·50 „	„	II.	„ 1·80 „
„	I.	„ 1·80 „	„	I.	„ 2·— „

Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Specijaliteta **„Slovenec"** narodna grenčica narodni liker od K 1·10 do K 1·20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1·— do K 1·60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1·— do K 2·— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franko Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

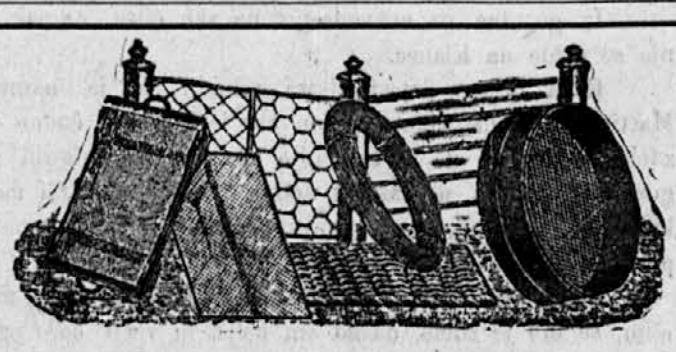

Praktične in cene žične ograje.

Slav. občinstvu priporočam v naročbo vsakovrstne **mreže iz žice**, za ograje vrtov, kurjih dvorišč, preprežkov v oknih in linah, za presejanje peska in gramoza itd. **Pocinkano jekleno žico z bodali** za ograje gozdov, pašnikov itd. — **Elastične mrežaste modrace** za postelje v raznih velikostih; vsakovrstne **žične tkanine** za stroje, mline, okna, mesne sitence itd., raznovrstna **sita in rešeta** za tovarne, mline, čiščenje žita itd. po najnižji ceni.

EVGEN IVANC, Sodražica (Kranjsko).

Izdelovatelj žičnih pletenin in trgovina z lesenim blagom.

Cenike pošiljam na zahtevanje brezplačno.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!

Odgovorni urednik: Franjo Feldstein. Izdaja konzorcij „Slov. gosp. stranke". Lastnina „Slov. gosp. stranke". Tisk „Učiteljske tiskarne" v Ljubljani.